

Студент 2 року магістратури
факультету економіки і права ХНЕУ

РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто особливості ресурсозбереження як напрямку підвищення ефективності діяльності підприємства та запропоновано оцінку економічного ефекту від використання ресурсозберігаючих технологій на рівні підприємства.

Аннотация. Рассмотрено особенности ресурсосбережения как направления повышения эффективности деятельности предприятия и предложено оценку экономического эффекта от использования ресурсосберегающих технологий на уровне предприятия.

Annotation. The characteristics of resource areas as improving the efficiency of the company are regarded and the economic effect of the use of resource-saving technologies at the enterprise level estimation is suggested.

Ключові слова: ресурси, ефект, підприємство, ресурсозбереження, відходи, вторинні ресурси, конкурентоспроможність.

Рациональне та економне використання ресурсів підприємств має неабияке економічне значення. Це обумовлене високою собівартістю продукції українських підприємств поряд з зарубіжними конкурентами. Ресурсозбереження, що характеризується зниженням абсолютної та питомої витрати окремих видів ресурсів, дає змогу з такої самої кількості сировини й матеріалів виготовляти більше продукції без додаткових затрат суспільної праці, підвищувати ефективність виробництва в цілому на кожному підприємстві, знижувати собівартість та, як результат, підвищувати його конкурентоспроможність.

Останнім часом у зв'язку зі зростанням цін на паливно-енергетичні ресурси та в умовах світової фінансової кризи зростає інтерес у використанні відходів. Ця проблема прямо зачіпає вітчизняних товаровиробників, у яких витрати на паливні ресурси мають значний вплив на собівартість виготовленої продукції.

Необхідно зазначити, що більшість наукових праць вітчизняних вчених, таких, як Іванов М. І., Коніщева Н. Й., Мазін Ю. О., Мельник Л. Г., Сотник І. М. та ін. [1 – 5], присвячено різним теоретичним та практичним аспектам ресурсозбереження на підприємстві. Разом з тим низка питань ще лишається вивченими недостатньо. Так, актуальним є визначення особливостей ресурсозбереження як напрямку підвищення ефективності діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування ресурсозбереження як напрямку підвищення ефективності діяльності підприємства.

Поняття "ресурси" можна трактувати як "основні елементи виробничого потенціалу, які має в розпорядженні система і які використовуються для досягнення конкретних цілей економічного розвитку" [1, с. 14].

На думку Сотник І. М., під ресурсозбереженням слід розуміти організаційну, економічну, технічну, наукову, практичну, інформаційну діяльність, методи, процеси, комплекс організаційно-технічних заходів, що супроводжують усі стадії життєвого циклу об'єктів і спрямовані на забезпечення мінімальної витрати речовини та енергії на цих стадіях у розрахунок на одиницю кінцевого продукту, виходячи з існуючого рівня розвитку техніки і технології та з найменшим впливом на людину і природні системи [2, с. 28].

Розглядаючи ресурсозбереження як комплексне використання всіх економічних ресурсів на кожному етапі виробництва (від розробки до реалізації продукції), слід враховувати, що їх економія може бути забезпечена лише за умови вдосконалення техніки, технологій, організації праці і виробництва, що можливе лише при наявності відповідного рівня моральної і матеріальної зацікавленості як працівників, так і менеджерів, підвищення їх відповідальності за результати своєї праці.

У процесі послідовної і комплексної реалізації організаційних, економічних і технічних заходів, направлених на економію й рациональне використання економічних ресурсів, досягається економічний ефект, що дозволяє підприємству встановлювати конкурентоспроможну ціну і досягати конкурентних переваг.

Найважливішими напрямками ресурсозбереження в контексті підвищення економічної ефективності є:

зниження енерго- і матеріаломісткості продукції;

скорочення і ліквідація втрат сировини та енергії;

поліпшення якості продукції;

ресурсозабезпечення виробництва за рахунок розширення залучення вторинних ресурсів у господарський обіг [3, с. 49].

Існує багато класифікацій видів і напрямів ресурсозбереження. Серед них найповнішою є класифікація за змістом процесів, що відбуваються. Відповідно до неї ресурсозбереження можна розглядати у двох напрямках: як економію ресурсів і як їх рациональне використання.

Рациональне використання ресурсів (насамперед, матеріальних) означає досягнення максимальної ефективності використання ресурсів у господарстві за існуючого рівня розвитку техніки і технології з одночасним

Отже, критерієм раціонального використання ресурсів є мінімізація витрат при виробництві кінцевої продукції, що має високі споживчі властивості. Економія ресурсів є відносним скороченням витрат ресурсів, яке виражається в зниженні їх питомих витрат на виробництво одиниці кінцевої продукції, виконання робіт і надання послуг установленої якості з урахуванням різних обмежень.

Таким чином, економія ресурсів є кількісним результатом процесу раціоналізації використання і, з урахуванням сфер діяльності підприємства, може набувати форми як прямої, так і непрямой економії. Пряма економія ресурсів виникає безпосередньо протягом виробничого циклу на підприємстві внаслідок прямого скорочення обсягу витрат ресурсів на одиницю виробленої продукції певної якості. Непряма економія формується внаслідок раціоналізації розміщення та зберігання виробничих та товарних запасів, використання вторинних ресурсів [3, с. 42–44].

У свою чергу, вторинні матеріальні ресурси – це додатковий ресурсний потенціал підприємства, а відходи – це частина цього потенціалу, яка може в певний час і за певних умов трансформуватися в економічні вигоди.

Раціональне використання відходів не тільки покращує техніко-економічні показники підприємства, але і має позитивний вплив на охорону навколишнього середовища від забруднень.

Можна сказати, що використання відходів основного виробництва є запорукою зниження собівартості виробництва і допоможе сучасним українським підприємствам вийти на новий рівень конкурентоспроможності.

Процеси ресурсозбереження на підприємстві позитивно впливають на широке коло суб'єктів, що сприймають його результати. До них можна віднести: підприємство-виконавця ресурсозберігаючих заходів, споживачів його продукції, торговельних партнерів, працівників підприємства. Для кожного суб'єкта ефект від ресурсозбереження полягає в покращенні умов діяльності, збільшенні його доходів та покращенні якості продукції. Детальний аналіз ефекту від ресурсозбереження для кожного з учасників процесу наведено на рисунку.

Рис. Ефект від ресурсозбереження

Перехід до ресурсозберігаючого виробництва вимагає комплексної раціоналізації використання ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних), структурної перебудови виробництва з урахуванням реальних потреб внутрішнього й зовнішнього ринків, упровадження досягнень науково-технічного прогресу, новітніх методів керування, аналізу й прогнозування. Тож потрібно впроваджувати всі необхідні зміни комплексно, щоб отримати бажаний синергійний ефект від ресурсозбереження.

Таким чином, автором було визначено, що реалізація ресурсозберігаючих технологій супроводжується отриманням економічного ефекту, а це свідчить про економічну доцільність здійснення ресурсозбереження.

У подальших дослідженнях автором буде розроблена стратегія ресурсозбереження для конкретного підприємства.

Наук. керієн. Іпполітова І. Я.

Література: 1. Иванов Н. И. Методические подходы к решению проблемы ресурсосбережения / Н. И. Иванов, Л. Т. Хижняк, Д. В. Липницкий. – Донецк : Институт экономики промышленности НАН Украины, 1997. – 28 с. 2. Сотник І. М. Еколого-економічні механізми мотивації ресурсозбереження : монографія / І. М. Сотник. – Суми : ВВП "Мрія" ТОВ, 2008. – 230 с. 3. Мельник Л. Г. Эколого-экономические основы ресурсосбережения : монографія / Л. Г. Мельник, С. А. Скоков, И. Н. Сотник / под ред. канд. экон. наук, доц. И. Н. Сотник. – Сумы : ИТД "Университетская книга", 2006. – 229 с. 4. Мазин Ю. А. Экологические издержки производства в Украине : монографія / Ю. А. Мазин. – Сумы : РИО "АС-Медиа", 2003. – 72 с. 5. Конищева Н. И. Управление ресурсосбережением на предприятиях новых форм хозяйствования / Н. И. Конищева, Р. И. Балашова // Современные проблемы управления экономикой : сборник научных трудов. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 1994. – С. 133–144. 6. Крушельницька О. В. Управління матеріальними ресурсами / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2003. – 162 с.